N°. 433. # DE GRONDWET. 1854.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . . *f* 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . " 5.50.

ZONDAG 15, MAANDAG 16 OCTOBER.

UITGEVER-DIRECTEUR:
C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.
Hoofd-Correspondenten M. Schoonveld en Zoon,
Beurssteeg, te Amsterdam.
Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van één tot zes regels. . . . . . . *f* 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . " 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.
Aankondigingen van geboorte, huwelijken en overlijden, worden geplaatst tegen betaling van *f* 1, het zegelregt daaronder begrepen.

De wet op het onderwijs.

III.

De groote moeijelijkheid omtrent de vervaardiging van eene wet op het onderwijs, lag gewis in de inachtneming van het grondwettig voorschrift, dat overal waar lager onderwijs wordt gegeven, "met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen". Wij vinden ons thans geroepen het wetsontwerp aan dit voorschrift te toetsen, en wij slaan daartoe het oog op art. 4, nadat wij de daarmede in verband staande zinsneden uit de Memorie van Toelichting vooraf hebben ingezien.

Wat is het stelsel, dat de Minister aankleeft? "De Regering meent, dat het sinds bijna 50 jaren bestaan van zoodanige scholen eene reden moet zijn, om van haar voortdurend behoud niet dan om hoogst gewigtige bezwaren af te zien; maar daarenboven is zij overtuigd, dat dit stelsel met den geest en de bedoeling der Grondwet en met de gelijkheid van regten, door haar aan de belijders der onderscheidene godsdienstige gezindheden verzekerd, het meest overeenkomt, *en het eenige is dat in den regel kan worden toegepast.* Door de bij de Grondwet verleende vrijheid zal het geoorloofd wezen *aan het bijzonder onderwijs* elke godsdienstige rigting te geven, die men verlangt; maar *daartegenover* moet het openbaar onderwijs voor allen, ook voor hen die geene bepaalde godsdienstige rigting aan het onderwijs wenschen gegeven te zien, toegankelijk wezen, en de openbare school een onzijdig terrein zijn, waar, met ter-zijdestelling van alle verschilpunten omtrent godsdienst, aan alle kinderen, onverschillig tot welke gezindheid zij behooren, de gelegenheid wordt aangeboden, om eene verstandelijke en zedelijke ontwikkeling en vorming te verkrijgen. *Op die school* moet dan ook de onderwijzer zich van alles onthouden en niet toelaten, dat er iets geschiede wat de godsdienstige begrippen van eenigerlei gezindheid moet kwetsen. Schorsing en ontslag zou de straf wezen van hem, die zich aan het overtreden van dit verbod schuldig mogt maken."

Zonder voor het oogenblik in eene beoordeeling van dit stelsel te treden, vragen wij slechts, of het wetsontwerp met dat stelsel overeenstemt? En nu meenen wij hetzelfde verschijnsel aan te treffen, dat bij het wetsontwerp tot regeling van het armbestuur algemeene opmerking baarde. Art. 4 is met dat stelsel lijnregt in strijd.

Het *openbaar* onderwijs, de openbare school moet geen godsdienst betreffen; deze laatste moet daaraan vreemd blijven. Het *bijzonder* onderwijs mag daarnevens bestaan, om elke godsdienstige rigting te huldigen. Zietdaar het stelsel der wet.

In de laatste zinsnede van art. 4 wordt desniettemin bepaald, dat, "waar de plaatselijke omstandigheden het "toelaten, afzonderlijke *openbare* scholen voor kinderen "van *dezelfde* gezindheid mogen worden ingerigt".

Wij vragen op nieuw: waar is de zelfstandigheid van het beginsel? Is het niet de beginselloosheid der "tegenovergestelde rigting", welke zich hier openbaart en waaraan de teederste belangen, ten gevolge van een verderfelijken transactiegeest, worden opgeofferd, en waarvan de schromelijke gevolgen niet geheel kunnen worden overzien?

In plaats van de gevoelens te bestrijden van hen, die openbare gezindheidsscholen begeeren, vraagt men slechts: is het mogelijk, is het uitvoerbaar? en men geeft daarop een ontkennend antwoord, met aanhaling van een allezins bespottelijk voorbeeld van gemeenten, waar thans *zeventien* godsdienstige gezindheden gevonden worden. Men is van oordeel, "dat een gezet onderzoek naar de voor- en nadeelen van dit stelsel achterwege kan blijven, *omdat* het naar de overtuiging der Regering niet voor toepassing vatbaar is"; terwijl men vroeger heeft ontwikkeld, waarom men zich met het *tegenovergesteld* stelsel vereenigt, en dat in den regel het eenige van toepassing acht. Men is overtuigd, dat dit stelsel met den geest en de bedoeling der Grondwet het meest overeenkomt en men erkent aan het slot van art. 4, dat openbare gezindheidsscholen *mogelijk, uitvoerlijk, noodig* en *nuttig* zijn!!!

De wetgever beslist, in de eerste zinsneden van art. 4, dat de *openbare* school voor kinderen van verschillende godsdienstige gezindheden zal zijn ingerigt; hij draagt bij art. 5 de zorg daarvoor op aan de gemeenteraden en stelt, bij de laatste zinsnede van art. 4, in die handen de bevoegdheid, om eene aan de wet tegenovergestelde beslissing te nemen.

De zin van art. 4 komt op niets anders dan: "iedere "gemeenteraad beslist, op hoedanige wijze lager onder"wijs zal worden gegeven, met eerbiediging van ieders "godsdienstige begrippen." Dat heeft de Grondwet niet gewild: zij heeft niet aan de plaatselijke wetgevende magt, maar aan het hoogste wetgevend gezag de beslissing opgedragen, zoo men wil, om uit te maken: "de openbare gemengde school *of* de openbare gezind"heidsschool." Wij treffen dus hier eene nieuwe bijdrage aan, dat het wets-ontwerp met de Grondwet in strijd is.

De eerste vraag, die een gemeenteraad heeft te beantwoorden, is: "wat zullen opgerigt worden, gemengde "of gezindheidsscholen? De gewigtige zaak, welke sedert lang velen bezig houdt en tot verschillende moeijelijkheden aanleiding geeft, zal dan onderworpen worden aan de beslissing van elken raad der gemeente. De heer WINTGENS heeft, bij zijn onlangs ingediend voorstel, begrepen, dat niet elke gemeenteraad in staat was, om behoorlijk zorg te dragen voor de *gezondheid* der ingezetenen, gelijk hem die bij art. 135 der gemeentewet is toevertrouwd; maar wil, dat de algemeene wetgever daarvoor regels stelle. De Min. van Binnenlandsche Zaken kent aan de plaatselijke besturen eene bevoegdheid toe, waaraan de Grondwetgever, zoowel als de gemeentewetgever niet heeft gedacht. Wij zien evenwel in de gemeentewet eene bepaling, die aan de gemeenteraden het regt geeft, om van die bevoegdheid afstand te doen. De gemeenteraad moet, volgens art. 5, het getal openbare scholen bepalen, en zich daarbij regelen naar het voorschrift van art. 4. Hij kan, volgens de tweede zinsnede van art. 126 der gemeentewet, die bepaalde medewerking ter uitvoering van de wet op het onderwijs weigeren en dan voorzien Burgemeester en Wethouders daarin. Nu is aan den gemeenteraad evenwel uitsluitend de vrijheid, om te bepalen, wat voor kosten van onderwijs zal worden besteed. Zietdaar eene bron van twist en verdeeldheid, die ontspringt bij de beslissing over den aard van het openbaar onderwijs en milder vloeit, bij elke gelegenheid, dat over de besteding van gelden tot dat einde sprake zal zijn.

Wij nemen echter aan, dat het bezwaar, 't welk wij opperden, uit de lucht gegrepen is en zich niet zal voordoen; maar dat elke gemeenteraad geneigd zal zijn, om in overweging te nemen, wat verkiesselijk en uitvoerlijk is: eene gemengde school of eene gezindheidsschool. Zal dan niet de rigting van het personeel, waaruit de gemeenteraden zijn zamengesteld, een merkbaren invloed uitoefenen op het besluit, wat plaatselijke omstandigheden gedogen of gebieden? Zietdaar dan de twistappel geworpen in het midden van elke raadsvergadering, waarin de belangen van het openbaar onderwijs worden besproken. Zietdaar de zaden van godsdiensthaat gestrooid en aangekweekt, voor iedere keuze van raadsleden. Het verschil van godsdienstige gezindheid niet slechts, ook de uiteenloopende rigtingen onder de verschillende gezindheden zullen zich laten gelden en bij de aanvankelijke regeling van het openbaar onderwijs in iedere gemeente, zal elk kerkbestuur zich geroepen gevoelen, om op te treden voor de belangen der gemeenteleden, die bij openbare toespraak of onder vurige gebeden, aan de behartiging van en den strijd voor die belangen, zullen worden herinnerd. Wij zijn het nog niet vergeten, welk misbruik van den gewijden kansel is gemaakt, om de gemoederen op te wekken tot een zoogenaamden heiligen ijver, die niet anders was dan een ijver zonder verstand. Waartoe dan de beslissing van zulk eene gewigtige vraag overgelaten aan zoodanige ligchamen, die tot *uitvoering* der wet slechts konden geroepen zijn; maar aan wie thans ook een *wettelijke* regeling wordt opgedragen. In strijd met de zuivere begrippen van het constitutionneel staatsregt achten wij de vereeniging van wetgevend en uitvoerend gezag; en in strijd met de kennis van het menschelijk hart beschouwen wij elk middel, waardoor hartstogtelijkheid opgewekt en de menigte in beweging gebragt wordt.

Als de Minister zijne overtuiging niet durft te volgen en voor de toepassing van een beginsel terugdeinst, verdient het dan niet in het oog van een eerlijk man grootelijks afkeuring, om die taak over te dragen op anderen? Zoo de Minister het beginsel aankleeft, dat de openbare school gemengd zij en daarnevens plaats wordt gelaten voor de gezindheidsschool; — zoo hij in elk geval in het algemeen belang gezindheidsscholen verderfelijk acht en daarin voor het waarachtig welzijn van het opkomend geslacht onberekenbare nadeelen ziet, — waarom die halfheid, dat hinken op twee gedachten, die beginselloosheid? Het valt ligt, *op die wijs* een wetsontwerp zamen te stellen; en zoo de Grondwetgever *zulk een* had gewild: hij had voor de indiening ter naauwernood een termijn van ééne maand gegund. Het is gemakkelijk met holklinkende woorden in de troonrede de spoedige indiening van eene wet op het onderwijs te doen aankondigen, als men meent met zulk een wetsontwerp, waarvan het hoofdstelsel beginselloosheid is, te kunnen volstaan. Het verwondert ons niet, dat als het Hoofd van het Ministerie zich de kunsten van een goochelaar eigen maakt en trots de tastbaarste proeven van onbedrevenheid de ministeriële portefeuille omklemd houdt, onder de overige leden mannen gevonden worden, die in hetzelfde voetspoor treden. Wij zullen bij onze verdere beschouwingen genoegzame stof vinden, om ons ongunstig oordeel, dat nu art. 4 uitsluitend treft, te staven.

Heeft de Regering, toen zij voorstelde de vermindering der 23 opcenten op de hoofdsom en op het collectief zegel van den accijns op het gemaal, in den blinde rondgetast, of is zij naar een *stelsel* te werk gegaan?

Wij houden het er voor, dat het niet zonder nut voor de toekomst zal zijn, wanneer wij die vraag hier onderzoeken. Zij is, trouwens, niet moeijelijk; want, uit de aanspraak des Ministers van finantiën bij de aanbieding der Staatsbegrooting, blijkt, dat de Regering bij hare voorstellen tot *vermindering* van lasten, inderdaad vooraf een *stelsel* heeft omhelsd.

Dat stelsel komt hierop neder.

Zoolang de vrede niet hersteld is, zou het roekeloos zijn in ons belastingstelsel te diep ingrijpende verminderingen in te voeren.

Aan eene algeheele afschaffing van den accijns op het gemaal valt, in den tegenwoordigen toestand onzer finantiën, niet te denken.

Daar nu de Regering bij voorkeur eene dier belastingen wenschte te verligten, welke op de eerste levensbehoeften van alle ingezetenen dus ook van de minvermogenden, drukken; doch eene geheele afschaffing der belasting op het gemaal in dit oogenblik ondenkbaar is, vond zij de meest rationele vermindering dier belasting in de weglating der 23 opcenten op de hoofdsom en op het collectief zegel. *Daardoor blijft het beginsel in zijn geheel.* Zoo het in alle tijden bedenkelijk is een grooten greep te doen in het belastingstelsel van een land: in de tegenwoordige omstandigheden ware zulks niet wel te verschoonen.

Het aangenomen stelsel is derhalve: geene *afschaffing* van eenig middel van inkomsten; maar wel, zoo mogelijk, *vermindering* van het bedrag, waartoe die middelen zijn opgevoerd. De Regering wil *al* de middelen, ter harer beschikking houden, ten einde, zoo de noodzakelijkheid dit vordert, verminderde lasten op nieuw te kunnen verhoogen. Dus geene verandering van *belastingstelsel*: alleen *vermindering*.

Met dit *stelsel* in strijd, stelt de Regering, wel is waar, *de afschaffing* voor van het tonnegeld. Van het

standpunt der Regering evenwel bestaat daarin geen strijd; want zij verdedigt dat voorstel, in verband met het vooropgezette stelsel, aldus:

»Deze beschouwingen hebben er toe geleid, om u ook de afschaffing der tonnegelden voor te stellen. Eene geheele afschaffing van dit regt *schijnt* eenigzins in tegenspraak met de beginselen, die de Regering bewogen hebben, zich bij den accijns op het gemaal tot de opcenten te bepalen. Doch hierbij moet niet uit het oog worden verloren, dat bij het wegnemen van het tonnegeld der zeeschepen uit de rij onzer belastingen, *het raderwerk der overige zijnen gewonen gang kan behouden*, hetgeen volstrekt niet het geval zou zijn met eene afschaffing van den accijns op het gemaal, terwijl de geheele opbrengst der tonnegelden te gering is, dan dat men kan verwachten dat, hetzij eene gedeeltelijke vermindering, hetzij eene weglating der opcenten het doel zou kunnen doen bereiken, hetwelk men met eene geheele opheffing voor oogen heeft.»

Volgens de Regering alzoo, maakt de voorgestelde *geheele* afschaffing van het middel van tonnegeld hoegenaamd geen inbreuk op het, door haar aangenomen stelsel, *dat het raderwerk der overige belasting onaangeroerd moet blijven.*

Met het oog op zekere eventualiteiten achtten wij het niet overbodig, dat *stelsel* te constateren, en wij verzoeken onze lezers het wel in gedachte te willen houden.

Reeds den 26sten September meldden wij, onder anderen, dat de heer GODEFROI, ter belooning van den arbeid, door hem met betrekking tot het Reglement op het Beleid van de Regering in Nederlandsch-Indië, verrigt, benoemd was tot *kommandeur der orde van de Eikenkroon.*

Hoe komt het, dat geen enkel ministerieël orgaan, tot dus ver, van deze benoeming heeft melding gemaakt?

Is het ook, om blijk te geven van sympathie jegens den heer GODEFROI, die, naar men zegt (en niet ten onregte, naar wij meenen), bij weging van het Kommandeurschap der Eikenkroon met het gewigt van het Leeuwen-Grootkruis des heeren PAHUD en het Staatsministerschap van den heer BAUD, de erkenning *zijner* verdiensten wat al te ligt zou hebben bevonden?

De *Amsterdamsche Courant* wordt telkens zeer goed ingelicht uit de residentie, zoo dikwerf het geldt de tegenspraak van een gerucht, dat iemand in het water gevallen, schijndood, of aangekomen zou zijn. Dan is de *Amsterdamsche* perfect op de hoogte, en er is geen dagblad in Nederland dat dieperen blik in de registers der politie kan slaan, zóó zelfs dat de *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* er jaloersch over begint te worden.

Maar geldt het algemeene en groote belangen, dan zwijgt de *Amsterdamsche.* Dan ignoreert zij feiten, die niet enkel 's lands Vertegenwoordiging doen opmerkzaam worden, maar ook de Natie ongerust maken. Opmerkelijk, dat het juist feiten zijn, die niet strekken tot grooten roem van den man, die gezegd wordt een der hoofdpatronen van de *Amsterdamsche* te zijn; en deze achterzetting van het publiek belang gepaard aan de belagchelijke poging om te ignoreren wat de geheele wereld weet, pleit zeer voor de »onafhankelijkheid« van 't Blad, dat het waagt zoo dikwerf om ter-zijde-stelling van »*persoonlijke overweginge*n« te bidden ter bevordering van 's Lands welzijn!

Van de zaak van GIBSON nog altijd geen enkel woord: *noch* ter verdediging des heeren VAN HALL, *noch* ter zijner veroordeeling. En nogtans had men van een eerlijk blad dat als groot en magtig orgaan *wil* beschouwd worden, en als met medelijden op »bladjes«, zoo als *wij* zijn, nederziet, één van beiden mogen verwachten.

Intusschen beproeft de *Amsterdamsche* heden een woordje van die zaak te reppen. En wat doet ze? Enkele zinsneden worden overgenomen uit een Amerikaansch blad, waarin betoogt wordt, dat de heer MANN, te Parijs, den heer BELMONT *niet* zou hebben ontboden, om over de zaak van GIBSON te spreken; en dat, wat gemeld is omtrent twee schepen van Commodore Perry's eskader, op eene dwaling zou berusten.

Het Amerikaansch blad kan evenzeer in dwaling verkeeren als eenige andere Courant; althans, wat het punt betreft van den heer MANN, is het *bewezen* dat de *Echo Universel* de waarheid heeft gesproken. En wanneer de *Amsterdamsche* die zinsneden aanhaalt: »ten blijke *van de weinige waarde*, welke aan de van »zekere zijde te dier zake *uitgestrooide geruchten* »moet worden gehecht«, verwijzen wij haar naar de discussie in de Tweede Kamer van den 26sten Sept. jl., waarin de heer VAN HALL mede, met geringschatting, op die onware geruchten nederzag, maar waardoor *ten volle* werd bewezen, dat de dagbladen niets en niets anders dan *de waarheid* hadden berigt.

In plaats van eenige phrases te citeren uit eene Amerikaansche courant, zouden wij liever zien — en hebben hare lezers het regt te verlangen — dat de *Amsterdamsche* eens onderzocht:

Of de diplomatieke correspondentie, door de dagbladen publiek gemaakt, al of niet *echt* is?

Wat schitterende houding de heer VAN HALL daarbij gemaakt heeft?

Of het met *grond* is, dat op onschuldige ambtenaren de schuld is geworpen van eene handeling, des heeren VAN HALL, die nauwelijks voor qualificatie vatbaar is?

Of de heer VAN HALL en het geheele Ministerie de Staten-Generaal, omtrent onze betrekkingen met *al* de vreemde Mogendheden, al dan niet wat op den mouw hebben gespeld?

Laat de *Amsterdamsche* den heer VAN HALL, tegen beter weten aan, onder den algemeenen indruk, dat hij onbekwaam is, om onze buitenlandsche zaken te besturen: zij pleegt een zwart verraad en eene groote ondankbaarheid tegen den man, aan wien zij zoo veel heeft te danken.

Zwijgt de *Amsterdamsche*, omdat zij schaamrood is over de diplomatie van haren patroon, dan verzaakt zij haren pligt als voorlichtster der openbare meening en doet afstand van het gezag en de achting, waarop alléén *eerlijke* bladen, wie het om 's lands belang, *niet* om personen is te doen, aanspraak mogen maken.

De *Amsterdamsche* moge kiezen.

Er is gister, in onze opgave van de voordeelen, die elk ingezeten, naar gelang der provincie, over een geheel jaar, per hoofd, door de weglating der 23 opcenten, genieten zal, tot ons leedwezen, in de cijfers, betrekkelijk de provincie Drenthe, eene zinstorende feil ingeslopen, die, bij ergdenkenden, het vermoeden van kwade trouw zou kunnen doen ontstaan. Wij haasten ons, derhalve, heden die opgave, verbeterd, te herhalen:

Voordeelen, die elk ingezeten, naar gelang der provincie, over een geheel jaar, per hoofd, door de weglating der 23 opcenten, genieten zal.

	Op de tarwe.			Op de rogge.			Totaal.		
Zeeland	56	cts.	$\frac{925}{1000}$	2	cts.	$\frac{8083}{10000}$	59	cts.	$\frac{7333}{10000}$
Z. Holland	36	»	$\frac{928}{1000}$	4	»	$\frac{4781}{10000}$	41	»	$\frac{4161}{10000}$
N. Holland	24	»	$\frac{541}{1000}$	6	»	$\frac{4515}{10000}$	30	»	$\frac{9925}{10000}$
Utrecht	23	»	$\frac{276}{1000}$	7	»	$\frac{2105}{10000}$	30	»	$\frac{4865}{10000}$
Gelderland	11	»	$\frac{618}{1000}$	14	»	$\frac{1933}{10000}$	25	»	$\frac{8313}{10000}$
N. Brabant	9	»	$\frac{614}{1000}$	17	»	$\frac{0016}{10000}$	26	»	$\frac{6156}{10000}$
Friesland	6	»	$\frac{831}{1000}$	10	»	$\frac{626}{1000}$	17	»	$\frac{457}{1000}$
Groningen	5	»	$\frac{06}{100}$	10	»	$\frac{626}{1000}$	15	»	$\frac{686}{1000}$
Overijssel	4	»	$\frac{807}{1000}$	12	»	$\frac{8271}{10000}$	17	»	$\frac{6314}{10000}$
Drenthe	3	»	$\frac{289}{1000}$	15	»	$\frac{4077}{10000}$	18	»	$\frac{6967}{10000}$

De Morgenster beschouwt het ontwerp van Wet op het lager- en middelbaar onderwijs in een uitvoerig artikel. Zij vindt in dat wetsontwerp eenige *goede* bepalingen, bijv. die van artt. 5, 6, 7, 9, 16 en 20, die elke schoolman zal toejuichen. Zij stapt over andere eenigzins *twijfelachtige* bepalingen henen, zoo als: over artt. 1 en 5, laatste zinsnede, 12 en 16, tweede zinsnede; maar wijst aan dat er *veel verderfelijks* is, bijv. in Artt. 4, 9 en 20; de beide laatste artikels wat betreft de benoemingen aan gemeenteraden opgedragen. Voorts ontbreekt naar haar oordeel veel *volstrekt noodigs* in de wet, namelijk de zorg voor *bewaaren werkscholen*, de *schoolpligtigheid*, de *opleiding van schoolonderwijzers*, de *pensioen- en weduwenfondsen.* De uitkomst zal zijn: *vernietiging van het bestaande:*

»De geheele wet van 1806 wordt in zin, strekking »en bedoeling opgeheven; ons nationaal schoolwezen, »met de natie geboren en sterk geworden, wordt op»geofferd aan eene theorie, op het papier neder te »zetten, bij de Natie niet in te voeren.«

»Goed kan deze wet nooit worden. Het hapert niet »aan eenige bepalingen; het hapert aan alles. Enkele »beginselen, maar van ondergeschikten aard, konden »in eene andere worden opgenomen; de hoofdbegin»selen, waarmede alles staat of valt, zijn lijnregt in »strijd met het bestaande en met de behoeften des »volks.«

»Wordt evenwel zulk eene wet aangenomen, dan »moet de Hervormde Kerk beginnen, al hare school»gebouwen en woningen, landerijen en inkomsten terug »te eischen, en een eigen schoolwezen te grondvesten. »Van den staat is dan niets meer voor een goed on»derwijs te hopen.«

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZIGT.

Wordt Sebastopol beschoten al dan niet? Ziedaar eene vraag, die zeer moeijelijk te beantwoorden is. De *Moniteur* deelde eergisteren mede, dat de batterijen den 3 dezer grootendeels gereed waren, zoodat het vuur den 4den zou kunnen aanvangen. Uit Parijs schrijft men, dat die depêche een officieel karakter heeft. Daarentegen ontvangt men uit Berlijn eene depêche, waarbij lord Raglan zou zeggen, dat het belegeringsgeschut den 6den bijna gereed was, zoodat het bombardement binnen weinige dagen zou kunnen aanvangen. Ook uit Petersburg is gisteren gemeld, dat tot den 6den niets tegen de vesting was ondernomen. Wat moet men hiervan gelooven? Wij voor ons meenen, dat de eene of andere omstandigheid den aanval zal vertraagd hebben.

Men blijft steeds de vraag bespreken, of lord Raglan al dan niet het opperbevel over de verbondene legers in het Oosten zal aanvaarden. Daaromtrent wordt niets op officiële wijze medegedeeld.

Men had gemeld, dat een gedeelte van het expeditieleger te land, een ander ter zee van het noorden naar het zuiden van Sebastopol is getrokken. De dwaling komt daaruit voort, dat lord Raglan zijne bagage en de tenten ter zee had laten vervoeren; men meende dat ook een gedeelte der troepen zich daarbij had ingescheept.

Overigens is er geenerlei belangrijks nieuws. De *Times* spreekt van eene nederlaag, die prins Andronikoff aan Schamyl zou hebben toegebragt; maar daar er geene bijzonderheden worden vermeld en dit berigt voorts nergens bevestigd wordt, kan men voor alsnog de waarheid van deze depêche in twijfel trekken.

De notabelen van de stad Aberdeen hebben zich vereenigd om aan lord Aberdeen, den president van den Ministerraad van Groot-Brittannie, zijn portret aan te bieden. Hij heeft te dezer gelegenheid eene rede uitgesproken, waarin hij natuurlijk zijne hoorders op de gewigtige Europesche verwikkelingen heeft gewezen. Nadat lord Aberdeen de regering had verontschuldigd, dat zij met geene genoegzame kracht de voorbereidselen tot den oorlog had doorgezet, heeft hij zijne innige overtuiging omtrent het welslagen van de expeditie tegen Sebastopol te kennen gegeven. De overwinning, benevens allen die de verbondene legers hebben behaald en nog behalen zullen, beschouwt hij als zekerder stappen tot den vrede, daar de oorlog nu toch eens onvermijdelijk was, dan alle diplomatieke onderhandelingen. Omdat ik, zeide de edele lord, tot diegenen behoor, die eene vredelievende staatkunde voorstaan, ben ik thans van oordeel den oorlog met des te meer kracht te voeren.

In de zitting van 6 Oct. heeft de Deensche Folksthing eveneens het adres van Finland goedgekeurd, zoo als, tegen het Ministerie gerigt was, zoo als zij dit met het adres van Jutland gedaan heeft. De keuze der leden, belast met het opstellen van een adres van antwoord op de troonrede, zoo als die door den heer Hall zijn voorgesteld, bewijst hoe vijandig de geest van de Vergadering tegen het kabinet is. Leden van de oppositie, die tot de hevigste bestrijders behooren, zijn met bijna algemeene stemmen verkozen.

De berigten uit Spanje van gisteren onbreken. De telegraaf meldt, dat de verkiezingen den 9den zeer rustig voortgingen. De gezondheidstoestand te Madrid is gunstig en de regering heeft de priesters, die gedurende het heerschen van de epidemie hun post verlaten hadden, gestraft door hunne namen in de *Gazeta* te vermelden.

Uit Rio-Janeiro zijn berigten tot 7 Sept. aangekomen. De Braziliaansche troepen zullen gedurende 5 jaren te Montevideo blijven. Men vreesde te Buenos-Ayres voor onlusten, daar de regering bij een decreet al het niet geteekende vee verbeurd had verklaard.

Een Russisch fregat is op de kusten van Brazilie gezien.

Volgens een Amerikaansch blad zouden de Sandwich-eilanden niet als een gebied, maar als een Souvereine Staat in de Unie worden opgenomen. Koning Kamehameha en zijne beide zonen, benevens de leden van de Kamer der Edelen zouden lijfrenten van de Vereenigde Staten ontvangen, die jaarlijks de som van 400,000 dollars zouden bedragen.

Men meldt het vergaan van de stoomboot *Arctic*, van Liverpool naar New-York. Deze stoomboot is bij eene dikke mist op de hoogte van New-Foundland tegen de Fransche stoomboot *Vesta* gezeild, en is weldra gezonken. Van 185 passagiers der 1ste klasse, 75 van de 2de en ... man van de equipage, zijn slechts 75 gered. Men heeft geen spoor van de *Arctic* teruggevonden. De *Vesta* heeft het eiland Newfoundland kunnen bereiken, nadat de lading in zee geworpen was; 15 personen van de 140, die zich aan boord bevonden, begaven zich echter in eene sloep, die omgeslagen is.

Eene depêche uit Triest meldt de aankomst van de post uit Indie en China. Men schrijft van 22 Augustus uit Hong-Kong, dat Shanghai steeds in de handen der rebellen en Canton belegerd was. Alle zaken stonden stil.

DUITSCHE POST.

Weenen, 9 Oct. Men weet, dat baron ... namens de Oostenrijksche regering, den 25 ... de Duitsche Bondsvergadering, onderscheidene ... betrekkelijk de Oostersche quaestie heeft gesteld. De ...sche minister von Pfowten heeft aan zijn gezant ... fort een memorandum gerigt, dat onder een andere al de bezwaren oppert, die Beijeren vroeger ... had aangevoerd. Oostenrijk heeft in een krachtig ... argumenten van den Beijerschen minister beantwoord.

De *Lloyd* meldt van den 1 dezer uit Varna, dat de ... hulptroepen, die uit Alexandrie worden verwacht, ... Konstantinopel, maar regtstreeks naar Balaklava zullen worden gevoerd; 3000 man Egyptische kavallerie werden ... 6den te Varna verwacht; de Egyptische stoombooten zullen onmiddellijk naar Varna terugkeeren, om ... artillerie af te halen. Het verbondene leger in de Krim was door 12000 man uit Tunis en Egypte, ... ruiterij, versterkt, sedert het vertrek van de ...

30,000 emmers drinkwater van Varna naar de Krim voerd.

De berigten uit Jassy melden, dat de generaal Osten-Saken sedert den 2 dezer te Perekop is, waar hij de aankomst der voor de Krim bestemde versterkingen wacht, om zich naar Simferopol zal geleiden. Men dacht echter, dat hij voor 20 Oct. niet zou kunnen oprukken. De verbondenen zouden volkomen ingelicht zijn omtrent de sterkte en de positie der Russen, als ook omtrent de door hen aangelegde mijnen, die vooral ten zuiden van de vesting talrijk zouden zijn.

Brieven uit Galatz van den 1 dezer melden, dat de Turken weldra hunne operatien tegen Bessarabie zullen aanvangen.

Uit Widdin wordt van den 5den gemeld, dat alle Turksche troepen, die in het Oosten van Bulgarije gelegerd waren, langs alle wegen op Schumla aanrukken. Dat gedeelte der provincie is bijna geheel van troepen ontbloot en de nieuwe recruten zullen er vooreerst alleen in garnizoen liggen. Geoefende officieren en onder-officieren blijven in alle stations, om de recruten te ontvangen en ze gedurende den winter te oefenen.

Berlijn, 11 Oct. De pers te Berlijn en in de provincien houden zich steeds met de Oostenrijksche nota van 30 Sept. bezig. De gematigde bladen, zooals de *Vosser* en *Spener-Zeitung* komen met kracht tegen het orgaan van de Russische partij op; maar de *Neue Preussische Zeitung* volhardt bij zijn toon, en betoogt, dat men in Pruissen juist altijd het tegendeel heeft gedaan van hetgeen de publieke opinie verlangt.

In de ministeriele kringen alhier is men van oordeel, dat de regering de nota's op bevredigenden toon zal antwoorden.

Sedert het begin van dit jaar heeft Mecklenburg Schwerin, 6,894 zielen door de landverhuizing verloren. Dit cijfer is des te belangrijker, daar de bevolking van het groothertogdom, den 10 Oct. 1853, slechts 206,931 zielen bedroeg.

Het getal der Duitsche landverhuizers, die zich te Hamburg naar Amerika hebben ingescheept, bedraagt van 1 Jan. tot ult. Sept. dezes jaar 46,042 personen, dat is 21,174 meer dan in 1853. De Rijnspoorweg heeft daarenboven nog 18,816 emigranten vervoerd, waarvan 16,572 over Antwerpen en 2,244 over Havre vertrokken zijn.

De assurantie-maatschappij van Elberfeldt heeft verklaard op hare kosten de Luthersche Kerk te Memel te zullen doen herbouwen. De kosten worden op 60,000 thaler begroot.

Men ontkent thans, dat de heer Maurits Hartmann, de correspondent van de *Cölnische Zeitung*, te Bucharest door de Oostenrijkers zou zijn gevangen genomen. Men vreest, dat hij ongesteld is, daar men niets van hem hoort.

In Duitschland wint het verbodsstelsel veld. Darmstadt en Wiesbaden hebben verboden aardappelen te verkoopen voor het stoken van brandewijn en het fabriceren van stijfsel. Bovendien heeft men te Wiesbaden den uitvoer van aardappelen aan eene speciale autorisatie onderworpen.

De Duitsche Israëlieten geven zich veel moeite, om van de Spaansche Regering en de constituerende Cortes de afschaffing van het edict van 31 Maart 1492 te verkrijgen, waardoor de Joden voor altijd uit Spanje worden gebannen. Aan de Cortes zullen te dien einde adressen worden gerigt. De consistoriën van den Heiligen Geest en van Marseille hebben hunne ondersteuning beloofd, en men rekent ook op de medewerking van het centrale Parijsche consistorie en op dat van de *Board of deputies* te Londen. De stemming van het kies-collegie van Irun, bij St. Sebastiaan, die in alle opzigten zoo gunstig voor de vrijheid van geweten is, doet eenige hoop voeden op het welslagen van deze edelmoedige pogingen.

FRANSCHE POST.

Parijs, 12 Oct. Het gerucht van de inneming van Sebastopol heeft heden op de beurs geloopen en men beweerde, dat dit berigt reeds nu officieel zou zijn aangekomen. Die spoed komt nu echter zoo verdacht voor, dat niemand er geloof aan hecht. Men wil voorts verzekeren, dat de generaal Canrobert bevel heeft ontvangen met den meesten spoed het beleg voort te zetten en zoo mogelijk een *coup de main* te wagen, daar de stormen, die in de Zwarte zee kunnen opkomen, en de versterkingen die Prins Menschikoff kan ontvangen, eene spoedige beëindiging van den veldtogt noodzakelijk maken.

Brieven, die in de *Francforter Zeitung* worden opgenomen, beklagen de groote heftigheid van eenige Pruissische organen tegen de Fransche regering; de betrekking tusschen de kabinetten van Berlijn en van de Tuilerien moet steeds koeler worden, naar mate Oostenrijk zich meer bij de Westersche mogendheden aansluit.

De Legitimisten houden zich zeer bezig met een brief, die door den heer Rochefoucauld, hertog van Doudeauvilles, aan de *Indépendance Belge* is geschreven en waarin hij den wensch van zijne partij voor het welslagen van de Fransche wapenen uitdrukt; die gevoelens laakt men geenszins; maar men is het niet eens over de mate van goedkeuring, die aan de tegenwoordige regering wordt gegeven.

Dagelijks worden meer dan 50 *sergents de ville* in de politie opgenomen; de meeste behooren tot de gendarmerie, wier gelederen daardoor zeer gedund worden.

Men verzekert, dat de maarschalk de St. Arnaud het bevel over de *legers* in het Oosten had en men vroeg, of de generaal Canrobert hem daarin zou opvolgen. Het besluit op kosten van wien het waarbij bevolen wordt, dat de lijkplegtigheid van den staat zal plaats hebben, spreekt daarbij tegen; daarbij wordt toch gezegd, dat hij het opperbevel over het *Fransche* leger voerde. Bovendien blijkt dit uit officiële stukken, daar de maarschalk in zijn rapport over den slag van de Alma gezegd had, dat hij de Engelschen verzocht deze of geene beweging ten uitvoer te brengen; dit is niet de taal van den opper-bevelhebber in een gewigtigen veldslag. De dagorder, na den slag uitgevaardigd, spreekt ook alleen tot het Fransche leger.

Men spreekt van het verleenen van een nationaal pensioen van 40,000 frs. aan de weduwe van den maarschalk.

Men wil, dat de Fransche en Spaansche regeringen de kleine republiek van de vallei van Andorre, op de grenzen gelegen, deels bij het eene, deels bij het andere land willen inlijven, wegens de menigte misdaden, die op de grenzen der beide landen bedreven worden.

Men meldt, dat Koningin Maria Christina haar verblijf te Bagnères de Bigone zal verlengen, ofschoon hare vertrekken te Malmaison in gereedheid worden gebragt. Het Fransche gouvernement heeft de aanvrage geweigerd, die van de zijde van Spanje zou zijn gedaan, om haar tot op 50 mijlen van de grenzen te verwijderen.

De *Presse* deelt mede, dat het Britsche Gouvernement voornemens zou zijn de lijkplegtigheid van den maarschalk de St. Arnaud door eene deputatie uit de verschillende wapenen van het Britsche leger te doen bijwonen.

De kapitein Tardy de Montravel, kommandant van de korvet *Constantine*, heeft aan den minister van marine een rapport gerigt, waarbij hij kennis geeft van zijn onderzoek van de kusten van Nieuw-Caledonie. Die officier heeft bijna den geheelen omtrek van het eiland bezocht. Hij heeft de Souvereiniteit van Frankrijk door de inlandsche hoofden Buarate, Kaï en eenige anderen op de Oostkust doen erkennen; de voordeelen van de natuurlijke haven Kanala in die streken, zijn door den heer de Montravel erkend; daarentegen is die van St. Vincent op de Westkust onvoldoende en slecht bevonden. Tevens ontdekte hij op verkregene aanwijzingen, 30 mijlen verder, de haven van Numea, door eene smalle landengte van de baai van Morare gescheiden, die alle voordeelen van eene uitmuntende en veilige ligging aanbiedt. Bij de baai ligt eene steenkolenmijn, die gemakkelijk geëxploiteerd kan worden. De heer de Montravel heeft de steenkolen doen onderzoeken, die zoo goed als die van New-Castle zijn gebleken.

Bij een decreet, geplaatst in den *Moniteur*, zijn een aantal militairen in de orde van het legioen van Eer opgenomen, of daarin verhoogd.

Bij decreet van 30 Aug. wordt de heer Jerôme Bonaparte, vader van den tegenwoordigen onderofficier bij het leger van de Krim, die den 7 Julij 1805 te Londen geboren is, tot Franschman genaturaliseerd.

— Men schrijft uit Turin van den 8 dezer, dat de cholera daar schijnt toe te nemen, maar dat die te Genua bijna geheel is verdwenen.

In de overige gedeelten van Italie neemt die ziekte insgelijks af.

Door de leening met het huis Rothschild gesloten, zal de Romeinsche regering in staat zijn het papieren geld in te trekken. Ook zal de pacht van het tabaks- en zoutmonopolie niet meer aan den bankier Torlonia worden afgestaan. De regering zal die zelve innen en de markies Ferraiuoli, die vroeger dezelfde taak voor den heer Torlonia waarnam, zal aan het hoofd van die administratie staan.

De aandacht is in geheel Italie zeer op de gebeurtenissen in het Oosten gevestigd.

BELGISCHE POST.

Brussel, 13 Oct. De correctionnele regtbank alhier heeft heden morgen uitspraak gedaan in de zaak van de onlusten, die den 5, 6 en 11 Sept. hebben plaats gehad, voor zoover betreft de beschuldigden van de twee eerste cathegorien. Negen personen zijn vrijgesproken. De acht beschuldigden, tot de eerste cathegorie behoorende, zijn van 6 maanden tot 6 dagen gevangenisstraf veroordeeld; die van de tweede cathegorie, zijnde 8 personen, hebben veroordeelingen van 8 maanden tot 10 dagen ondergaan, met of zonder eene boete van 50 frcs, terwijl nog drie personen tot boete van 25 of 16 frcs. zijn veroordeeld.

De regtbank heeft zich vervolgens met de zaak Sanders en consorten, betrekkelijk de zoogenaamde belsche machine bezig gehouden.

— Gisteren morgen barstte te Luik in eene chichorijmagazijn, tot het huis Orban behoorende, brand uit, die zich aan de overige gebouwen rondom de binnenplaats van het établissement mededeelde. Eerst na drie uren tijds werd men den brand meester. De schade is aanzienlijk.

— Men schrijft van eergisteren uit Terneuze, dat in den namiddag het Amerikaansche driemastschip *Peter Hattrik*, kapt. Bourne, van Antwerpen naar New-York bestemd, uit zee moest terugkeeren. De wind woei hevig uit het Noorden en de kettingen braken bij het uitwerpen van het anker te Terneuze, zoodat het schip tusschen Terneuze en Ottene strandde, waar het zich in eene zeer gevaarlijke positie bevindt. Tegen den avond zou men de passagiers ontschepen.

— Maandag jl. is Ed. van der Guchten te Audenaerde onthoofd, wegens den vreesselijken moord, door hem den 12 Febr. 1854 te Leupeghem begaan.

Binnenland.

's Gravenhage, 14 October.

Z. M. heeft benoemd den heer Mr. G. H. Andres, wethouder in de gem. Arnhem, tot ridder der orde van den Ned. Leeuw; tot plaatsvervangend kantonregter te Eindhoven, Mr. M. A. van den Acker, advocaat aldaar, en tot notaris te Schaijk, kanton Grave, J. J. A. Gast, candidaat-notaris te Boxtel.

* De Minister van Financiën heeft bij resolutie van 3 October jl., met intrekking van resolutien, bepaald, dat behalve de granen bij art. 3 der wet van 30 Mei 1847 (Staatsbl. n°. 24) genoemd, de navolgende goederen thans nog vatbaar zijn, om in fictief entrepôt te worden nedergelegd: paardenhaar, hardsteen, leijen, ongemalen tafsteen, ongetwijnde en ongeverwde katoenen garens, mits blijvende in hunne oorspronkelijke emballaadje.

---

* Eergisteren middag is er bij Z. Exc. den Russischen minister alhier een groot diner gehouden, dat door verscheiden leden van het corps diplomatique en een aantal hooge personen werd bijgewoond.

---

* Naar men met eenige zekerheid verneemt, zegt het *Israëlitisch Weekblad*, is het rapport der Hoofdcommissie tot de zaken der Israëliten over de door de vergadering ter reorganisatie ontworpene reglementen den 10 dezer maand aan Z. Exc. den Minister voor de zaken der Hervormde Eeredienst ingezonden.

---

* In de residentie is aangekomen en aan het *Hôtel de l'Europe* afgestapt de baron A. de Larenty, oud-attaché van legatie, komende van Parijs.

---

* Gisteren heeft bij het Prov. Geregtshof in Zuidholland de behandeling plaats gehad van de zaak van C. van der Griend en A. Stok, beschuldigd van moedwillige brandstichting. De feiten aan deze beschuldigden ten laste gelegd kwamen hoofdzakelijk hierop neder, dat in het begin van de maand April twee verschillende elzengrienden door hen zouden zijn in brand gestoken. De Advocaat-generaal Mr. La Grappe Dominicus requireerde, op grond dat door dien brand geene menschenlevens waren in gevaar gebragt, de veroordeeling der beide beschuldigden tot eene tuchthuisstraf van minstens vijf en hoogstens twintig jaren. Mr. Jac. van Gigch, optredende voor den 1sten beschuldigde trad in eene korte uiteenzetting der feiten en trachtte vervolgens te betoogen, ten eerste, dat de schuld van den eersten beklaagde aan de hem ten laste gelegde feiten was onbewezen, daarna, dat, al waren die feiten bewezen, er hier niet aan moedwillige brandstichting kon gedacht worden, voornamelijk wegens het gemis van eenig opzet en eindelijk, dat, indien de feiten bewezen waren, er nooit de misdaad van art. 434, maar het wanbedrijf van art. 458 C. P. zou aanwezig zijn. De verdediger van den 2en beschuldigde, Mr. B. H. M. Hanlo, ontwikkelde daarop breedvoerig de feiten, wees op de pertinente ontkentenis van den 2en beschuldigde, en trachtte aan te toonen, dat er noch wettig, noch overtuigend bewijs ten zijnen aanzien bestond. Ook hij trad in eene beknopte uiteenzetting van de regtskundige vragen, door den pleiter voor den 1en beschuldigde behandeld, en leidde daaruit dezelfde gevolgtrekkingen als deze af. — De uitspraak is bepaald op Vrijdag 20 Oct. e. k.

Het doet ons steeds genoegen, wanneer wij in den vreemde aan Hollandsche kunstenaren den hun toekomenden lof zien toezwaaijen. Zoo deelen wij gaarne mede, dat het *Journal d'Anvers* zich, volgenderwijs, uitlaat over een schilderstuk, door onzen stadgenoot, den heer Hartogensis, op de Tentoonstelling te Brussel gezonden.

«De heer Hartogensis heeft een molen met zeer helder, zeer koket water, welligt wat al te helder en wat al te koket, tentoongesteld. Het is geschilderd in het genre van onzen landgenoot Roffian. In allen gevalle verkiezen wij de penseel van den heer Hartogensis verre boven die der beroemde Celly en Bellel; want die heeren mishagen ons al meer en meer.»

In het Westland — eene landstreek niet ver van 's Gravenhage, beroemd door de schoone voortbrengselen van haren tuinbouw — heeft onlangs eene dier schitterende chirurgicale operatiën, welke tot de zeldzame zegepralen der geneeskunst behooren, en tot bewondering wegslepen, eene arme en bescheidene familie met dank en geluk vervuld.

De vrouw van een tuinman in het dorp Wateringen, omstreeks 40 jaren oud, en moeder van verscheidene kinderen, sinds vele jaren met eene *dije-breuk* behebt, had het ongeluk, dit gebrek plotseling in een staat van *beklemming* te zien overgaan. De plaatselijke geneesheer bijgestaan door een zijner kunstbroeders, heeft onmiddellijk al wat in zijn vermogen was aangewend, en men mag zeggen nagenoeg alle hulpmiddelen der kunst uitgeput, om de beklemming meester te worden. Te vergeefs; want de onbeweeglijk vergroeide breuk liet elke poging tot terugbrenging vruchteloos. De toestand der lijderes werd zoodoende van oogenblik tot oogenblik gevaarvoller; zij leed onophoudelijk aan misselijkheid en aan drek-braking; en deze brakingen van drekstoffen, door eene volkomene afsluiting van het darmkanaal steeds in hevigheid toenemende, ondermijnden zigtbaar de laatste ligchaamskrachten.

Op den vijfden dag der beklemming, toen de patiënte reeds met den dood worstelde, heeft het Roomsch-Catholieke armbestuur van Wateringen vermeend, eene laatste poging te moeten beproeven, door zich tot den heer doctor *Hendriksz*, eigenaar van het geneeskundig etablissement *Zuiderburg*, te wenden, met de bede, der ongelukkige stervende ter hulpe te willen snellen, wanneer hier al menschelijke hulp nog mogt kunnen baten.

En ook nu wederom werd zoodanig beroep niet te vergeefs op Zuiderburg gedaan: — het toevlugtsoord, waaraan de lijdende menschheid reeds zoo veel verschuldigd is. De heer *Hendriksz* die, zooals men weet, niet slechts een verlicht en verdienstelijk geneesheer, maar tevens een uitstekend chirurgijn is, begaf zich onmiddellijk ter plaatse van het onheil. De zieke aan een grondig onderzoek te

onderwerpen, een algemeen warm bad (1) te ordonneren en daarbij behulpzaam te zijn, de noodige voorbereidselen voor eene der belangrijkste kunstbewerkingen der Chirurgie te besturen, — alle deze maatregelen volgden elkander successivelijk en met eene militaire promptheid op. De zieke was intusschen van de laatste genademiddelen der Kerk vooorzien, toen de heer *Hendriksz* tot de operatie overging, nadat hij alvorens aan de leden der familie en aan de omstanders verklaard had, dat de hopelooze toestand, waarin de patiënte verkeerde, een doodelijken uitgang deed voorspellen.

Al aanstonds, na de doorklieving der buitenste bekleedselen, bleek het ten duidelijkste, dat alle de in den breukzak beslotene ingewanden, die overigens niet meer te herkennen waren en niets anders dan een zwartachtig verkoolden klomp zonder vorm en duidelijk weefsel daarstelden, in gangreen (koud-vuur) waren overgegaan.

Deze omstandigheid gebood dringend, om niet dan met de uiterste behoedzaamheid verder in de diepte door te dringen; maar, dank zij der even vermetele als geschikte hand van dien operateur, werd dit schitterende chirurgicale feit na een onafgebroken werk van drie moeitevolle uren, gelukkig ten einde gebragt; door eene met drieste hand dwars door de buikbekleedselen heen gemaakte wijd gapende opening mogt het eindelijk gelukken, de ingewanden weder binnen de buikholte terug te brengen. De uitgeputte lijderesse werd toen te bed gebagt, en de zeer gestrenge nabehandeling in verband met de buitengewone zorgen, waarmede deze moedige vrouw omgeven was, eindigden met te zegevieren over den dood, die zich reeds van zijn buit verzekerd waande. — Vijf weken na deze hoogst gewigtige operatie, kon reeds de geheel herstelde tuinmansvrouw haren eersten vromen kerkgang weder ondernemen, om God voor deze wonderdadige redding van haar leven te danken.

Bij eene het publiek niet interesserende gelegenheid, waarbij wij Wateringen bezochten, werd deze gebeurtenis ons in een omslagtig verhaal door eenige der voornaamste inwoners van het dorp medegedeeld, en door de heldin dier operatie nader bevestigd. Nogtans, niettegenstaande al die opgaven, die het feit zelf duidelijk deden uitkomen en onderling overeenstemden, waren wij nog niet ten volle van de juistheid overtuigd, en hebben ons kort daarna naar Zuiderburg begeven, alwaar de heer Hendriksz met zijne gewone welwillendheid aan ons verzoek wel heeft willen toegeven, door ons inzage te verleenen in de zieken-journalen van het etablissement, waarin de kunstverrigting breedvoerig vermeld staat.

Wij achten ons gelukkig, dusdoende de juistheid van een feit te hebben zien bevestigd, dat ter eere verstrekt van den geleerden directeur dier schoone instelling, en dat ontegenzeggelijk eene eereplaats verdient in de roemrijkste bladzijden der geneeskundige annalen van ons Vaderland.

(*Echo Univ.*)

Men leest in den Belgischen *Précurseur* het volgende: Wij vernemen, dat te Dordrecht zich eene commissie gevormd heeft voor de oprigting van een standbeeld van Marnix van St. Aldegonde, in eene der groote steden van Holland. Deze commissie zoude aldus de gedachte, door Edgar Quinet in zijn werk over de grondvesting der republiek der Vereenigde Nederlanden geuit, verwezenlijken. Het komt dan ook laat. Deze daad van regtvaardigheid jegens den doorluchtigen vriend van *den Zwijger*, zal zoo wel de Hollanders, die zich rondom de commissie van Dordrecht zullen scharen, als de Belgen, die niet in gebreke zullen blijven er zich bij aan te sluiten, tot eer verstrekken.

Eergisteren is te Nieuwendam van de werf van den heer W. H. Meursing, met goed gevolg van stapel gelaten het barkschip *Kijkduin*, groot ongeveer 200 lasten, gebouwd voor rekening eener reederij, onder directie van de heeren Hooft en van Notten te Amsterdam; zullende gevoerd worden door kapt. T. S. Oldendorp.

De Heeren C. H. Ehrenfeld te Brummen, en H. Reirink te Haarlem, bezitters van een octrooi tot vervaardiging van papier uit plantaardige stoffen, door middel van stoombewerking, hebben het voornemen tot dat einde te Kampen, eene fabriek te bouwen, en daartoe reeds terrein van het stedelijk bestuur gevraagd en verkregen. Zoodanige fabriek bestaat hier te lande nog nergens.

Bij de plaatselijke commissie van geneeskundig toevoorzigt te Amsterdam zijn gisteren aangegeven 9 personen, waarvan in het hospitaal zijn opgenomen 1; blijvende in het hospitaal in behandeling 17 personen.

— Te Utrecht zijn op 12 dezer bijgekomen 30 choleralijders, overleden 18, hersteld 7, er bleven in behandeling 87.

— Te Groningen zijn van 9 tot 11 dezer bijgekomen 7 cholera-lijders, overleden 4, hersteld 3, er bleven in behandeling 9.

---

(1) Niet dan met de meeste moeite verkreeg men 't geen voor het toedienen van een *bad* vereischt wordt. In het geheele dorp bevond zich geene enkele badknip, en men was genoodzaakt voerwerk in verschillende rigtingen er op uit te zenden, om een zoo onmisbaar voorwerp te gaan opsporen. — Overal toch vindt men kleinkinderbewaarscholen, nachtwakershuisjes, brandspuiten, enz. Waarom zouden dus de gemeentebesturen niet veeleer hunne zorg voor de gezondheid hunner mede-inwoners besteden, voor de aanschaffing van een zoo eenvoudig, zoo goedkoop voorwerp, dat toch in menig ernstig ziektegeval van eene eerste en meest dringende behoefte is? Immers de meest bekrompene budgets zijn waarlijk wel in staat om de kosten goed te maken, — zoo niet voor een uitgestrekt badhuis, of zelfs voor eene badkamer, althans voor eene ***portatieve badkuip!***

Onze correspondent uit Vlissingen meldt ons onder dagteekening van heden:

« Het getal der tot heden van de burgerij aan de cholera overledenen is 11; in behandeling zijn er nog een viertal.

« Van Zr. Ms. fregat *de Ruiter* zijn nog wel enkele zieken dezer dagen in behandeling gekomen, doch dat zijn recidivisten of ligte gevallen, waarbij geen gevaar is.

« Op de andere schepen neemt men niets van de ziekte waar, dan allen op de kanonneerboot no. 47. Daar zijn met heden morgen reeds negen zieken geweest, waarvan er tot nog toe twee zijn bezweken. Deze bodem is alzoo het zwaarste bezocht, daar de geheele equipage slechts uit één officier en vijf-en-twintig man bestaat. Genoemde boot zal echter heden middag ten twaalf ure zich naar Bath begeven, en alzoo het proefstuk leveren of het zeilen of de verdere afstand van de zee de vatbaarheid tot het bekomen der ziekte vermindert of wijzigt.» (*Mid. Ct.*)

Tot lid voor de Prov. Staten van Friesland is in het kiesdistrict Dockum, gekozen de heer Mr. Jan van der Veen, met 358 van de 658 geldige uitgebragte stemmen.

Te Bergen-op-Zoom is bij herstemming voor een lid der Prov. Staten van Noord-Braband verkozen, de heer J. Sluijs.

Uit Middelburg wordt geschreven, dd. 10 Oct. Dat het perpetueel comité van het Zeeuwsch Genootschap der wetenschappen eene belangrijke zitting heeft gehouden, die de eerste van dit najaar- en wintersaizoen was, en veel goeds voor de toekomst belooft.

Leiden, 13 Oct. Gisteren promoveerde alhier tot doctor in de heelkunde, de heer F. C. R. Bentfort, Med. et Art. Obst. Doctor, geboren te Soeterwoude, na verdediging van *Theses Argumenti Chirurgici.*

Leeuwarden, 12 October. Uit de beste bron ingelicht, kunnen wij thans met *zekerheid*, onzen lezers mededeelen, dat de heeren mr. C. S. Sixma baron van Heemstra c. s. dezer dagen aan de Hooge Regering de verlangde verklaring hebben ingezonden tot aanneming der voorloopige concessie voor den aanleg van spoorwegen in de Noord-Oostelijke gedeelten des rijks, met opneming in het plan der door de Regering voorgestelde lijnen, onder de reserve echter, dat het gansche groote werk als een plan worde beschouwd, dat bij gedeelten in opvolgende tijdsorde en naar gelang de mogelijkheid en de omstandigheden (vooral ook met het oog op Hanover's houding in het Noorden) het toelaten, zal worden uitgevoerd.

(*Leeuw.. Ct.*)

▽ **Meppel**, 12 Oct. Door de plaatselijke geneeskundige commissie alhier, zijn tot en met gister aangegeven 47 cholera-lijders, waarvan 32 overleden zijn. Er zijn nog 15 in behandeling gebleven, die de eene meer, de andere minder nog aan de ziekte zijn lijdende. In de beide laatste dagen is de ziekte afnemende.

— Heden bezigtigden wij de reddingsboot, door de bemoeijingen van het Dep. Meppel der Maatschappij tot Nut van 't Algem. vervaardigd. Zij voldeed ons uitmuntend en verstrekt den bouwmeester, den heer Hend. Broek tot groote eer. Deze boot is vervaardigd ten behoeve der schipperij zoo deze onverhoopt in de Zuiderzee in het ijs mogt bezet geraken. Ook kan zij naar ons gevoelen, zeer goed zee bouwen en ook bij stranding als anderzins de in dreigend gevaar verkeerende op die zee ter hulp snellen. Zij zal geplaatst worden te Vollenhoven, van waar ook vrijwillige bijdragen tot hare bouwing zijn verstrekt.

Haaksbergen, 11 Oct. In de afgeloopen week werd alhier gearresteerd zekere C. Westhuis, zonder vaste woonplaats, die bij eenige schoenmakers in deze gemeenten zich had uitgegeven voor commies der belastingen en hen in die qualiteit gewaarschuwd had om in 't vervolg hunne schoenen niet bij partijen te transporteren, waartoe hij echter wel permissie wilde geven, tegen eenige belooning die hij ook bij een der schoenmakers, naar men zegt, zoude hebben ontvangen; de gewaande commies is naar het huis van arrest te Almelo opgebragt, alwaar hij krachtens regterlijk bevel zich nog bevindt.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

Door uw, nergens nog gelogenstraft berigt omtrent de vertaling in verscheidene talen, die aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, onder toezigt van den heer d'Engelbronner, secretaris-generaal bij het Departement van Justitie, is ondernomen van eene reeks artikelen, die de heer I. B. L. van Doren in het politie-blad der residentie publiceert, ben ik op die artikelen aandachtig geworden, en heb mij de moeite gegeven om ze eens na te lezen.

Ik moet, na de lezing, bekennen, dat ze inderdaad waardig zijn om, door algemeene verspreiding, den roem van *dit* Ministerie te verhoogen. Tot mijne bevreemding evenwel, zie ik den schrijver een zeer hoogen toon aanslaan over personen, die de algemeene achting genieten. Ik neem derhalve de vrijheid, door middel van uwe courant, eenvoudig de volgende vraag te stellen:

„Weet de redactie van *de 's Gravenhaagsche Nieuwsbode* ook, waarom de heer van Doren, hoofdartikelen-schrijver van dat blad, in den jare 1842 zóó spoedig de stad 's Gravenhage heeft verlaten? Zou *de Nieuwsbode* het niet nuttig achten, dit zijnen lezers mede te deelen, opdat de waarde van 's mans artikelen nog hooger stijge?"

Met achting, Uw bestendige lezer.

Q. N.

Per Telegraaf.

Konstantinopel, Woensdag 4 October. Men he[...] hier het berigt ontvangen, dat generaal Gortschakoff, [...] het hoofd der 4de Russische divisie, te Perecop was [...] gekomen.

Marseille, Heden, Zaturdag 14 October. T[...] stoomschepen zijn gehuurd en worden in gere[...] gebragt tot het overbrengen van hulptroepen naa[...] Krim. Deze hulptroepen zullen genomen worden [...] het legerkamp in het Zuiden. De 39ste en 19de r[...] menten hebben bevel ontvangen om te vertrekken, [...] schepen en acht fregatten uit de kusthavens, en zes [...] gatten uit de Levant, worden te Toulon verwacht [...] het vervoeren van deze nieuwe strijdkrachten.

De Keizer zal binnen weinige dagen het legerkamp [...] het zuiden gaan inspecteren.

Advertentien.

Te huur

in een der aanzienlijkste huizen der stad *twee* [...] SCHOONE GEMEUBELDE VERTREKKEN [...] bediening, tegen zeer billijken prijs. — Te be[...] onder Lett. K. B., bij de Boekhandelaars [...] BELINFANTE, te 's Gravenhage.

DE ZALF EN PILLEN VAN HOLLOWAY, *geb[...] voor zweren en huidziekten.* De dochter van [...] Farlow, woonachtig in Londen in Coventgarden, [...] zes jaren verzweringen aan den regter arm, en [...] dien tijd was zij onder de behandeling van de [...] heelkundigen, doch wier pogingen zonder ge[...] Haar gestel verzwakte en men had geene ho[...] genezing. Eindelijk echter beproefde de moeder [...] pillen van Holloway, en dit onvergelijkelijk [...] herstelde haar in dier voege, dat zij thans de [...] heid geniet.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen [...] Doosjes Pillen à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3.00, *f* 6[...] *f* 20.50. Potjes Zalf à *f* 0.80, *f* 1.85, *f* 3[...] *f* 13.85, *f* 20.95.

Zijn op franco aanvragen à contant te beko[...] VAN RENESSE, te 's Hage; bij B. ADAMA, te [...] bij de Wed. A. P. MILIUS, te Utrecht en bij [...] MAN, Hoofd-depôthouder te 's Bosch, alsmede [...] WAY'S Etablissementen te Londen, 244 St[...] New-York, 80 Maiden Lane.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 14 October 1854.

Nederland.	Pct.		**Rusland.**	Pct.	
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$60\frac{3}{8}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{8}$			
Dito Certificat.	3	72	*Hope* 1798/1816	5	[illegible]
Dito Dito.	4	$90\frac{3}{4}$	Dito 1828/1829	5	[illegible]
O. I. Leening	4		Cert. 1831/1838	5	[illegible]
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$	89	Dito Dito	[illegible]	[illegible]
Hand.-Maats.	$4\frac{1}{2}$	$123\frac{7}{8}$ $4\frac{1}{4}$	Dito *Hope*	4	[illegible]
Belgie.			Dito *Stieglitz*	[illegible]	[illegible]
Certificaten	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	[illegible]	[illegible]
D° *Rotschild*	$2\frac{1}{2}$		Inschr. Assig.	[illegible]	[illegible]
Frankrijk.			Certific. dito.	[illegible]	[illegible]
Obligatien	3		**Polen.**		67
Spanje.					
Nieuwe	1		Obligatiën	[illegible]	[illegible]
Dito Buitenl.	3	38	**Oostenrijk.**		[illegible]
D° Binnenl. °/m.	3	$33\frac{1}{8}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$			
Bew. Sp. Com.		$5\frac{3}{16}$	Metaliek	5	[illegible]
Amort. Schuld.		$4\frac{5}{8}$	Dito bet. Amst.	5	[illegible]
Portugal.			Dito 1854.	$2\frac{1}{2}$	[illegible]
Londen nieuwe.	5	$36\frac{5}{8}$	Dito 1847.	[illegible]	[illegible]
Dito uitgest.	4		Dito 1851/1852	[illegible]	[illegible]

Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. $97\frac{1}{2}$; Philad., [...] act. $3\frac{9}{16}$; Mexic., te Lond. 3 pct. $23\frac{9}{16}$, $\frac{5}{8}$; dito [...] $23\frac{9}{16}$, $\frac{5}{8}$.

De aanhoudende lusteloosheid, welke sedert eenige dagen [...] wel in binnenl. als buitenl. fondsen heerscht blijft steeds [...] houden en blijven meest alle fondsen een zweem lager met [...] perkte handel in alle soorten.

FRANKFORT, Vrijdag 13 October. Metalliek 5 pct. 7[...] Spanje binnenl. 3 pct. $32\frac{3}{4}$; dito 1 pct. $18\frac{1}{8}$.

Gedrukt bij C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.